Ilmiy tadqiqotlar va ularning yechimlari jurnali
Aoka guvohnoma № 323759 ISSN: 3060-4818

MAMLAKATIMIZNING XAVFSIZLIGI VA BARQARORLIGINI TA'MINLASH

Keldibekov Yovqochti Farhod o'g'li

Namangan Davlat Universiteti

Yuridik fakulteti 1-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: **Pulatov Otabek**

Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20320686

Annotatsiya: Mamlakatimizning xavfsizligi va barqarorligi har tomonlama taraqqiyotning asosiy shartidir. Ushbu maqola milliy xavfsizlikni ta'minlashning dolzarb jihatlari, jumladan, ichki va tashqi tahdidlarga qarshi kurashish mexanizmlarini tahlil qiladi. Unda davlatimiz tomonidan amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar, mudofaa salohiyatini mustahkamlash va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan chora-tadbirlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, mintaqaviy va xalqaro hamkorlikning xavfsizlik tizimidagi o'rni hamda kelajakdagi ustuvor vazifalar yoritiladi. Maqola mamlakatimizning mustaqilligi va farovonligini kafolatlashda barqarorlikning muhimligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Milliy xavfsizlik, Barqarorlik, Geopolitika, Islohotlar, Mudofaa, Iqtisodiy rivojlanish, Ijtimoiy totuvlik, Xalqaro hamkorlik

Abstract: Ensuring the security and stability of our country is a fundamental prerequisite for comprehensive development. This article analyzes current aspects of national security, including mechanisms for combating internal and external threats. It examines the large-scale reforms implemented by our state, measures aimed at strengthening defense capabilities, and ensuring socio-economic stability. Furthermore, the role of regional and international cooperation in the security system and future priorities are highlighted. The article emphasizes the critical importance of stability in guaranteeing the independence and prosperity of our nation.

Keywords: National Security, Stability, Geopolitics, Reforms, Defense, Economic Development, Social Cohesion, International Cooperation

Аннотация: Обеспечение безопасности и стабильности нашей страны является основополагающим условием всестороннего развития. Данная статья анализирует актуальные аспекты национальной безопасности, включая механизмы противодействия внутренним и внешним угрозам. В ней рассматриваются широкомасштабные реформы, проводимые нашим государством, меры по укреплению оборонного потенциала и обеспечению социально-экономической стабильности. Кроме того, освещается роль регионального и международного сотрудничества в системе безопасности, а также будущие приоритеты. Статья подчеркивает критическую важность стабильности для гарантирования независимости и процветания нашей нации.

Ключевые слова: Национальная безопасность, Стабильность, Геополитика, Реформы, Оборона, Экономическое развитие, Социальная сплоченность, Международное сотрудничество

Mamlakatimizning xavfsizligi va barqarorligini ta'minlash masalasi bugungi kunda global va mintaqaviy miqyosdagi murakkab geosiyosiy o'zgarishlar, tahdidlarning xilma-xilligi va transchegaraviy xususiyati ortib borayotgan sharoitda alohida dolzarblik kasb etmoqda. Mustaqil O'zbekiston uchun milliy xavfsizlik nafaqat davlat suverenitetini himoya qilish, balki jamiyatning tinchligi, fuqarolarning farovonligi va mamlakatning barqaror taraqqiyotini kafolatlashning asosiy shartidir. Xavfsizlik

tushunchasi an'anaviy harbiy-siyosiy jihatlardan tashqari, iqtisodiy, ijtimoiy, axborot, ekologik va kiberxavfsizlik kabi keng qamrovli yo'nalishlarni o'z ichiga olgan kompleks yondashuvni talab etadi. So'nggi yillarda O'zbekistonda amalga oshirilgan keng ko'lamli islohotlar, jumladan, Konstitutsiyaning yangi tahriri qabul qilinishi milliy xavfsizlikning huquqiy asoslarini sezilarli darajada mustahkamladi. Yangi konstitutsiyaviy normalar davlat, jamoat va axborot xavfsizligi masalalarini milliy va xalqaro xavfsizlik tamoyillari bilan uyg'unlashtirib, fuqarolarning fundamental huquq va erkinliklarini himoya qilish, jamiyatda barqarorlikni saqlash hamda davlatning umumiy manfaatlarini ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligi ta'kidlanadi [1]. Bu o'zgarishlar mamlakatning xavfsizlik siyosatiga bo'lgan yondashuvining chuqur evolyutsiyasini aks ettiradi. Ushbu maqolaning maqsadi O'zbekistonning xavfsizligi va barqarorligini ta'minlashga qaratilgan strategik yondashuvlarni, mavjud tahdidlarni va ularni bartaraf etish mexanizmlarini har tomonlama tahlil qilishdan iborat. Shuningdek, iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlikning xavfsizlikni ta'minlashdagi o'rni, mudofaa salohiyati, huquq-tartibot va axborot xavfsizligi masalalari, mintaqaviy va xalqaro hamkorlikning ahamiyati atroflicha o'rganiladi. Tadqiqot natijalari mamlakatning uzoq muddatli xavfsizligi va barqaror rivojlanishini ta'minlash bo'yicha samarali siyosat va amaliy choralar ishlab chiqishga ilmiy-nazariy hissa qo'shishga qaratilgan. Milliy xavfsizlik va barqarorlikning nazariy asoslari zamonaviy davlatchilikning fundamental ustunlaridan biri bo‘lib, uning mazmuni va mohiyati doimiy ravishda o‘zgarib borayotgan global va mintaqaviy sharoitlarga mos ravishda rivojlanib boradi. An’anaviy harbiy-siyosiy xavfsizlik tushunchasi bugungi kunda iqtisodiy, ijtimoiy, axborot, ekologik, kiberxavfsizlik kabi keng qamrovli yo‘nalishlarni o‘z ichiga olgan kompleks yondashuvni talab etadi. O‘zbekiston uchun milliy xavfsizlik konsepsiyasi mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab shakllantirilgan bo‘lib, 1997-yilda qabul qilingan Milliy xavfsizlik konsepsiyasi mamlakatning xavfsizlik siyosatining asosiy tamoyillarini belgilab bergan edi. Biroq, 2018-yilda Oliy Majlis Senati raisi o‘rinbosari Sodiq Safoyev ta’kidlaganidek, xalqaro vaziyatdagi o‘zgarishlar, mamlakatni beqarorlashtiruvchi tashqi va ichki tahdidlarga javob berishda yangi yondashuvlarni o‘z ichiga olgan Milliy xavfsizlik konsepsiyasining yangi tahririni tayyorlash zarurati yuzaga keldi. Bu yangilanish nafaqat tahdidlarning xilma-xilligi, balki ularning ildiz sabablariga qarshi kurashish zarurligini anglash bilan ham bog‘liq edi. Yangi Konstitutsiyaning qabul qilinishi esa milliy xavfsizlikning huquqiy asoslarini yanada mustahkamladi. Unda davlat, jamoat va axborot xavfsizligi masalalari milliy va xalqaro xavfsizlik tamoyillari bilan uyg‘unlashtirilib, fuqarolarning fundamental huquq va erkinliklarini himoya qilish, jamiyatda barqarorlikni saqlash hamda davlatning umumiy manfaatlarini ta’minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligi ta’kidlanadi [1]. Bu o‘zgarishlar O‘zbekistonning xavfsizlik siyosatiga bo‘lgan yondashuvining chuqur evolyutsiyasini aks ettirib, xavfsizlikni nafaqat harbiy, balki keng qamrovli ijtimoiy-iqtisodiy va huquqiy kategoriya sifatida tushunishni taqozo etadi. Barqarorlik esa xavfsizlikning ajralmas qismi bo‘lib, jamiyatning barcha sohalarida izchil rivojlanish, ijtimoiy totuvlik va siyosiy barqarorlikni anglatadi. Uzoq muddatli xavfsizlikni ta’minlash uchun barqarorlikni mustahkamlash, tahdidlarning oldini olish va ularga samarali javob berish mexanizmlarini yaratish muhim ahamiyatga ega. O‘zbekiston xavfsizligiga tahdidlar va ularni bartaraf etish strategiyalari bugungi kunda murakkab va ko‘p qirrali xususiyatga ega. An’anaviy harbiy tahdidlar bilan bir qatorda, transchegaraviy terrorizm, diniy ekstremizm, narkotrafik, kiberjinoyatchilik, axborot xurujlari, shuningdek, global iqlim o‘zgarishlari bilan bog‘liq ekologik xavflar va suv resurslari tanqisligi kabi yangi tahdidlar paydo bo‘lmoqda. Mintaqaviy beqarorlik, xususan, Afg‘onistondagi vaziyatning noaniqligi ham O‘zbekiston xavfsizligiga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Bu tahdidlarga qarshi kurashish uchun O‘zbekiston kompleks va proaktiv strategiyalarni ishlab chiqmoqda. Birinchidan, milliy qonunchilikni xalqaro normalar va standartlarga muvofiqlashtirish orqali huquqiy asoslar mustahkamlanmoqda. Ikkinchidan, huquqni muhofaza qiluvchi organlarning salohiyati oshirilmoqda, ularning zamonaviy texnologiyalar bilan ta’minlanishi va kadrlar malakasini oshirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Uchinchidan, tahdidlarning ildiz sabablariga qarshi kurashishga qaratilgan profilaktik choralar kuchaytirilmoqda. Bu, ayniqsa,

yoshlar orasida ekstremistik g‘oyalarning tarqalishining oldini olish, ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash va ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etish orqali amalga oshiriladi. To‘rtinchidan, axborot xavfsizligini ta’minlashga qaratilgan strategiyalar ishlab chiqilmoqda, bu esa axborot makonida manipulyatsiya va dezinformatsiyaga qarshi samarali kurashishni o‘z ichiga oladi. Beshinchidan, mintaqaviy va xalqaro hamkorlikni kengaytirish orqali transchegaraviy tahdidlarga qarshi birgalikda kurashish mexanizmlari mustahkamlanmoqda. Bu strategiyalar O‘zbekistonning xavfsizlikni ta’minlashga bo‘lgan yondashuvining nafaqat mudofaa xarakteriga ega ekanligini, balki tahdidlarning oldini olish va ularning salbiy oqibatlarini minimallashtirishga qaratilgan keng qamrovli choralar majmuasini ham o‘z ichiga olganligini ko‘rsatadi.Mudofaa salohiyati, huquq-tartibot va axborot xavfsizligi milliy xavfsizlik tizimining asosiy ustunlaridan hisoblanadi. O‘zbekistonning mudofaa salohiyati mamlakatning suverenitetini, hududiy yaxlitligini va fuqarolarining tinchligini himoya qilishga qaratilgan. 2018-yil 9-yanvarda qabul qilingan “O‘zbekiston Respublikasining Mudofaa doktrinasi to‘g‘risida”gi Qonun mamlakatning mudofaa siyosatining yangi tamoyillarini belgilab berdi. Ushbu doktrina mudofaa xarakteriga ega bo‘lib, O‘zbekiston hech bir davlatni o‘ziga dushman deb hisoblamasligini, o‘z munosabatlarini milliy manfaatlar, xalqaro huquq, o‘zaro manfaat, tenglik, ichki ishlarga aralashmaslik, nizolarni tinch yo‘l bilan hal etish va davlat chegaralarining daxlsizligini tan olish tamoyillari asosida qurishini ta’kidlaydi. Doktrina Qurolli Kuchlarni tayyorlash, qurish va qo‘llashning ustuvor yo‘nalishlari va fundamental tamoyillarini belgilab beradi. Mudofaa salohiyatini mustahkamlash maqsadida Mudofaa sanoati davlat qo‘mitasi tashkil etilgan bo‘lib, bu zamonaviy qurol-yarog‘ va harbiy texnika ishlab chiqarish hamda mavjudlarini modernizatsiya qilishga qaratilgan muhim qadamdir. Qurolli Kuchlarning jangovar shayligini oshirish, harbiy xizmatchilarning kasbiy mahoratini takomillashtirish va ularning ijtimoiy himoyasini kuchaytirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Huquq-tartibotni ta’minlash tizimi ham milliy xavfsizlikning muhim elementi bo‘lib, jamoat tartibini saqlash, jinoyatchilikka qarshi kurashish va fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilishga qaratilgan. Yangi Konstitutsiya davlat, jamoat va axborot xavfsizligi masalalarini milliy va xalqaro xavfsizlik tamoyillari bilan uyg‘unlashtirib, fuqarolarning fundamental huquq va erkinliklarini himoya qilish, jamiyatda barqarorlikni saqlash hamda davlatning umumiy manfaatlarini ta’minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini ta’kidlaydi [1]. Bu esa huquq-tartibot organlarining faoliyatini yanada takomillashtirish, ularning faoliyatida qonuniylik va shaffoflikni ta’minlash zarurligini anglatadi. Axborot xavfsizligi esa bugungi raqamli asrda milliy xavfsizlikning eng dolzarb yo‘nalishlaridan biridir. Axborot makonidagi tahdidlar, jumladan, kiberhujumlar, dezinformatsiya, yolg‘on ma’lumotlarning tarqalishi va axborot manipulyatsiyasi davlatning ichki barqarorligiga, fuqarolarning ongiga va ijtimoiy-siyosiy vaziyatga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli, axborot xavfsizligini ta’minlashga qaratilgan kompleks choralar, jumladan, kiberhimoya tizimlarini mustahkamlash, axborot savodxonligini oshirish, ommaviy axborot vositalarining mas’uliyatini kuchaytirish va axborot makonida milliy manfaatlarni himoya qilish strategiyalari ishlab chiqilmoqda. Bu yo‘nalishdagi sa’y-harakatlar davlatning raqamli suverenitetini ta’minlash va axborot tahdidlariga qarshi samarali kurashishga qaratilgan.Mintaqaviy va xalqaro hamkorlikning xavfsizlikni ta’minlashdagi o‘rni O‘zbekistonning tashqi siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biridir. Markaziy Osiyo mintaqasi o‘zining geosiyosiy joylashuvi va resurslarga boyligi bilan global va mintaqaviy kuchlarning diqqat markazida turadi. Shu bois, mintaqaviy xavfsizlikni ta’minlash, qo‘shni davlatlar bilan do‘stona va o‘zaro manfaatli munosabatlarni rivojlantirish O‘zbekiston uchun strategik ahamiyatga ega. O‘zbekistonning so‘nggi yillarda Markaziy Osiyo davlatlari bilan aloqalarni sezilarli darajada yaxshilashi, chegara masalalarini hal etish, savdo-iqtisodiy va madaniy-gumanitar hamkorlikni kengaytirishga qaratilgan faol siyosati mintaqaviy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Xususan, suv resurslaridan oqilona foydalanish, transchegaraviy jinoyatchilikka qarshi kurashish va mintaqaviy transport-kommunikatsiya loyihalarini amalga oshirish bo‘yicha hamkorlik muhim ahamiyat kasb etadi. Xalqaro miqyosda esa O‘zbekiston Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Shanxay Hamkorlik Tashkiloti, Mustaqil

Davlatlar Hamdo‘stligi kabi nufuzli xalqaro tashkilotlar doirasida faol ishtirok etib, global xavfsizlikni ta’minlashga o‘z hissasini qo‘shmoqda. Terrorizm, ekstremizm va narkotrafikka qarshi kurashishda xalqaro hamjamiyat bilan yaqin hamkorlik qilish, tajriba almashish va birgalikda operatsiyalar o‘tkazish O‘zbekistonning xavfsizlik siyosatining ajralmas qismidir. Ayniqsa, Afg‘onistondagi vaziyatni barqarorlashtirishga qaratilgan xalqaro sa’y-harakatlarda O‘zbekistonning faol ishtiroki, tinchlik muzokaralarini qo‘llab-quvvatlashi va gumanitar yordam ko‘rsatishi mintaqaviy xavfsizlikni ta’minlashdagi muhim rolini ko‘rsatadi. Xalqaro hamkorlik nafaqat tashqi tahdidlarga qarshi kurashishda, balki mamlakatning iqtisodiy rivojlanishini ta’minlash, ilg‘or texnologiyalarni jalb qilish va global muammolarni hal etishda ham muhim ahamiyatga ega. O‘zbekistonning ochiq va pragmatik tashqi siyosati, barcha davlatlar bilan o‘zaro hurmat va tenglik tamoyillari asosida munosabatlarni rivojlantirishga intilishi uning xavfsizligi va barqarorligini ta’minlashda muhim kafolat bo‘lib xizmat qiladi.

Xulosa

Ushbu maqola O'zbekistonning xavfsizligi va barqarorligini ta'minlashga kompleks yondashuvini chuqur tahlil qildi. Unda milliy xavfsizlikning nazariy asoslari, zamonaviy tahdidlar va ularni bartaraf etish strategiyalari atroflicha o'rganildi. Iqtisodiy-ijtimoiy barqarorlik, mudofaa salohiyati, huquq-tartibot va axborot xavfsizligi tizimining mustahkamligi, shuningdek, mintaqaviy va xalqaro hamkorlikning ahamiyati yoritildi. Xulosa qilib aytganda, mamlakatning xavfsizlik siyosati tahdidlarning oldini olishga qaratilgan proaktiv choralar hamda davlatning uzoq muddatli taraqqiyotini kafolatlovchi keng qamrovli islohotlar majmuasini o'z ichiga oladi. Bu doimiy jarayon bo'lib, kelajakda ham samarali siyosatni talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Laruelle, Marlene. Markaziy Osiyo Global tizimda: O'zgarish dinamikasi. Lanham: Lexington Books, 2022.

2. Kropatcheva, Elena. Markaziy Osiyoning Yangi Geopolitikasi: Xitoy va Rossiyaning Yuksalishi. Cham: Palgrave Macmillan, 2020.

3. Buzan, Barry, and Lene Hansen. Xalqaro Xavfsizlik Tadqiqotlari Evolyutsiyasi. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.

4. Cooley, Alexander, and Daniel Nexon. Gegemoniyadan chiqish: Amerika global tartibining buzilishi. Oxford: Oxford University Press, 2020.

5. Ismailov, Eldar. "Ozbekistonning Tashqi Siyosati Mirziyoyev Davrida: Yangi Mintaqaviychilik va Geosiyosiy Muvozanatlashuv." Markaziy Osiyo Sharhi, vol. 41, no. 2, 2022, pp. 201-219.

6. Tursunov, Rustam. "Kiberxavfsizlik muammolari va strategiyalari Markaziy Osiyoda: O'zbekiston misolida." Kiber Siyosat Jurnali, jild. 6, son. 3, 2021, bet. 381-399.

7. Dadabaev, Timur. "Bir Kamar Bir Yo'l Tashabbusi va Markaziy Osiyo: Mintaqaviy Barqarorlik Uchun Geosiyosiy Oqibatlar." Osiyo Tadqiqoti, vol. 60, no. 6, 2020, pp. 1045-1067.

8. Sarsembayev, Askhat. "Ijtimoiy barqarorlik va Davlat chidamliligi Sovet Ittifoqidan keyingi Markaziy Osiyoda." Post-kommunizm muammolari, vol. 69, no. 1, 2022, pp. 58-71.

9. Kassenova, Togzhan. "Qozog'istonning Yadro Xavfsizligi: Mintaqaviy Barqarorlik Uchun Model." Yevrosiyo Tadqiqotlari Jurnali, vol. 12, no. 1, 2021, pp. 1-14.